

6. klass KIRJANDUS Aine maht: 2 tundi nädalas, 70 tundi aastas.

ÕPETAMISE KOKKULEPE

Õpetaja, lapsevanem ja õppija teevad koostööd, et leida parimad võimalused ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Kõik õpetajad kasutavad oma tundides lõimitud (sh digipädevuste) ja elulähedast õpet, õpetavad teadlikult õpistrateegiaid, sh lugemisstrateegiaid lugemisoskuse toetamiseks. Kõik õpetajad väärtustavad ja arvestavad õppija individuaalsust.

ÕPPEAINE EESMÄRGID

1. Rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.
2. Õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet.
3. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine.
4. Oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks.
5. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda.
6. Lugemisharjumuse teket toetab tihe koostöö piirkonnaraamatukoguga (Käru raamatukogu) - õpilased külastavad õppeaasta jooksul korduvalt raamatukogu, et valida endale lugemisvara ja osalevad temaatilistes õpitubades.

ÕPITULEMUSED

ÕPPESISU sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused

KIRJANDUSTEKSTIDE VALIK JA LUGEMINE

- Loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost.
- Loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist.
- Tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust.
- Loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi.

- Loeb vähemalt kaheksa laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.
- Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.
- Lugemise mõistmine. Lugemisstrateegia võtete kasutamine. Aktiivne ja tõhus ülelugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile.

Kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad.	Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine. Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.
KULTUURI- JA KIRJANDUSTEADMISED	
- Väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri. - Õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri. - Eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid.	- Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine. - Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid. - Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine. - Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega. - Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.
TEKSTI ANALÜÜS JA TÖLGENDAMINE	
- Nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust. - Koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte. - Nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte. - Iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist. - Järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut.	- Teksti kui terviku mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetega ning märksõnadena. - Teose teema ja kesksete mõtete leidmine mingi sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga. - Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelaste vaheliste suhete jälgimine. Tegelahe vaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.

Rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta.	- Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla. - Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.
TEKSTILOOME	
- Kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste. - Osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd.	- Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. - Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). - Tegelase ja olustiku kirjeldamine. - Luuleteksti loomine. - Loovkirjutamine loetu põhjal. - Tekstiloomine paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.
TEKSTI ESITAMINE JA KUULAMINE	
- Esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust. - Mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele. - Jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale. - Jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal. - Kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.	- Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. - Rolliteksti esitamine. - Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktatsiooni jälgimine. - Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine. - Aktiivne ja tõhus kuulamine. Autoreid ja teoseid Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: E. Raud, „Kalevipoeg“; E. Bornhöhe, „Tasuja“; J. Kross, „Mardileib“; F. R. Kreutzwald, „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ vm eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Luule: O. Arderi, Contra, A. Ehini, L. Koidula, Juhan Liivi, V. Luige, K. Merilaasi, H. Männi, E. Niidu, P.-E. Rummo, H. Runneli, J. Sanga, I. Trulli, L. Tungla, J. Vaiksoo, A. Valliku, H. Vilepi, Wimbergi jt luulet; valik valme.

Proosa: Eesti kirjandus: A. Feldmanis, L. Ulman, „Erik Kivisüda“; K. Hinrikus, „Kui emad olid väikesed“, „Elevant“; J. Jaik, „Kaarnakivi“; H. Jõgisalu, „Nõiutud allikas“, „Suutäis soolast“; K. Kaldmaa, „Halb tüdruk on jumala hea olla“, „Lydia“; K. Kass, „Nõianeiu nõbinina“; M. Keränen, „Varastatud oranž jalgratas“ jt krimilood; A. Kivirähk, „Sirli, Siim ja saladused“; M. Loper, „Inglite linn“; J. Parijõgi, „Teraspoiss“; A. Pervik, „Arabella, mereröövli tütar“, P. Päär, „Kalmisturaamat“; A. Gavalda „35 kilo lootust“; E. Ibbotson „Reis Merejõe“; L. St John, „Valge kaelkirjak“, „Delfiini laul“; S. Kolu, „Rööbelite“ sari; J. Krüss. „Timm Thaler ehk Müüdnud naer“; E. Kästner, „Veel üks Lotte“; A. Lindgren, „Kalle Blomkvist“, „Hulkur Rasmus“, „Röövlitütar Ronja“; U. K. Le Guin, „Meremaa võlur“; C. S. Lewis, „Lõvi, nõid ja riidekapp“ jm „Narnia“ sari; H. Lofting, „Doktor Dolittle“; C. Nöstlinger, „Vahetuslaps“; K. May, „Winnetou“; F. Molnár, „Pál-tänava poisid“; J.-C. Mourlevat, „Ookeani kutse“; K. Ohlsson, „Klaaslapsed“, „Hõbedapoiss“, „Kiviinglid“; S. Olsson, A. Jacobsson, „Berti päevik“; R. J. Palacio, „Ime“; M. Parr, „Vilgukivioru Tonje“; E. H. Porter, „Pollyanna“; T. Pratchett, „Kettamaailma“ sari; O. Preussler, „Krabat“; G. Rodari, „Cipollino seiklused“; J. K. Rowling, „Harry Potteri“ sari; A. M. G. Schmidt, „A nagu Aabel“ ja „Miisu“; V. Schwab. Õnneliku inimese särk“; „Kallis härra Q“; S. Rannamaa, „Kadri“; J. Rannap, „Koolilood“; E. Raud, „Lugu lendavate taldrikutega“, „Roostevaba mõök“; P. Raud, „Printsess Lulu ja härra Kere“, „Sanna ja salakütid“; R. Reinaus, „Kuidas mu isa endale uue naise sai“, „Nõidkapteni needus“, „Maarius, maagia ja libahunt Liisi“; R. Roht, „Mäger Urask“; A. Saar, „Kuidas meil asjad käivad“, „Kuidas minust ei saanud kirjanikku“, „Õudne lugu“; J. Smuul, „Meremee Murka“; I. Soopan, „Kõik poisid ei saa suureks“; I. Tomusk, „Volli“ sari, „Ajaränduri“ sari; T. Toomet, „Vana aja koolilood“; A. Turovski, „Minu loomad“; J. Tuulik, „Vares“; M. Ulman, „Nukkude teater“, J. Vaiksoo, „King nr 39“ jt sarja raamatud; jm.

Maailmakirjandus: J. M. Barrie, „Peeter Paan”; J. Barrowman, C. Barrowman, „Õõnsa Maa saladus”; L. F. Baum, „Võlur Oz”; H. Burnett, „Väike printsess”, „Väike lord Fauntleroy”; C. Cassidy, „Pöörane”; C. Dickens, „Oliver Twisti seiklused”; G. Durrell, „Minu pere ja muud loomad”; N. R. Gaiman, „Kummituste linn” jt sarja raamatud; J. Spinelli, „Tähetüdruk”; R. L. Stevenson, „Aarete saar”; C. R. Zafon, „Uduprints”; J. Till, „Charlie” sari; J. R. R. Tolkien, „Kääbik”; Maria Turtschaninoff, „Maresi. Punase kloostri kroonikad”; M. Twain, „Tom Sawyeri seiklused”; J. Vilé, „Siberi haiku”; jm.

Näitekirjandus: O. Luts „Kapsapea”; M. Ulman, „Kohkumatud lapsehoidjad” jm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste muistendeid ja muinasjutte; mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; valik vana kreeka müüte; E. Raud, „Kalevipoeg”; M. Haavio, „Kalevala”; jm.